

בהעלותך (268)

עַל פִּי ה' יִתְּנוּ וְעַל פִּי ה' יִסְעוּ.... פִּי ה' בְּיַד מֹשֶׁה (ט. כג)
כתב השור"ע (או"ח סי' קלד ס"ב): מראה פני הכתיבת ס"ת,
לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו
ולאחריו, שמצוה על כל האנשים ונשים לראות הכתב,
ולכרוע ולומר: וזאת התורה אשר שם משה לפני בני
ישראל. ומנהג העולם לסיים ולומר 'על פי ה' ביד משה'.
כתב הספר הקדוש "שפתי כהן" לתלמיד האר"י ז"ל:
זהו סוד מה שמגביהים הספר תורה ומראים כתיבתו
לעם, לפי שיש בס"ת ששים ריבוא אותיות, וישראל ס'
ריבוא נשמות. וכל נשמה ונשמה מושפעת מאות אחת,
וכשרואה אותה אות מושכת לה שפע על ידי אותה
ראיה, מצא מין את מינו וניעור.

ספר "להתעורר

באהבתך"

דרישת המתאווים: בשר בטעם דג!
וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְבּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלְנוּ בָּשָׂר.
זָכְרָנוּ אֶת הַדֶּגֶה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חָנָם (יא. ד-ה)
ובכן: למה משתוקקים המתאווים, לבשר או לדגים? שני
דברים ביקשו המתאווים: האחד, שיברא הקב"ה בריאה
חדשה של מזון פשוט בלי הרכבה, כדרך שהמן יכול
היה להיאכל כמו שהוא בלי הרכבה, ועוד ביקשו שיתן
הקב"ה בשר שיש בו טעם דג. זו כוונתם באמרם: "מי
יַאֲכִלְנוּ בָּשָׂר, זָכְרָנוּ אֶת הַדֶּגֶה", כלומר: מבקשים אנו
בשר שטעמו יזכיר לנו את הדגים שאכלנו במצרים.
משה רבינו שמע ובעיניו היה רחוק הדבר שישנה
הקב"ה את הטבע עבור מי שאינם ראויים, וע"כ אומר
להקב"ה: "הצאן ובקר ישחט להם", זה ראוי ודאי בכך,
אולם "אם את כל דגי הים", כלומר: שישתנה הטבע
יהיה טעם דג בבשר, זה כבר דבר תימה שיעשה 'ומצא
להם', למי שאינם ראויים לשינוי כזה בסדרי הטבע!
אולם הקב"ה משיב: כלפיו: "היד ה' תקצר?" כלומר:
וכי בשביל שאינם ראויים תקצר יד ה', עד שאינו יכול
לתת להם ענין שיש בו טעם בשר וטעם דג? "עתה תראה
היקרך דברי אם לא". מה עשה השם יתברך בחכמתו
כדי להשלים חפצם?: ויגז שלום מן הים, ובשלוים אלו
היה טעם בשר וטעם דג. ספר "כמוצא שלל רב"

וְהָאִסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הָתָאוּ תֹאנָה... וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלְנוּ
בָּשָׂר (יא. ד)

תיבות "אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ" הן לכאורה מיותרות. ונראה
לפרש על פי שמפרשים הפסוק: "מתוקה שנת העובד
אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו
לישון". כי האדם מטבעו היה מסתפק בשלו, אם מעט
ואם הרבה יאכל, אבל לפי שרואה שחבירו יש לו יותר

וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהָרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה הַעֲלָה גִּרְתִּיהָ בָּאֶשֶׁר
צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה (ח. ג)

ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה (רש"י)
תמוה, מהו השבח לאהרן שלא שינה, מדוע ירצה לשנות
ממה שציווהו משה מפי הגבורה? ביאר ה"שפת אמת",
שהרי טבע האדם כשמתחיל לעשות דבר חדש, הוא
מתלהב ועושה אותו בחשק גדול, אולם כשמתרגל,
ההתלהבות פוחתת והוא עושה בעצלתיים, כמצוות
אנשים מלומדה. לא כן היה אהרן הכהן, כל ימי חייו
עשה את עבודת ההדלקה באותו אופן שעשה ביום
ראשון, בשמחה ובהתלהבות עצומה. ה"סבא מקלם",
היה אומר, שעבודת הטבת הנרות במנורה היתה פעולה
קלה, וביצועה לא היה כרוך בקושי מיוחד. אהרן הכהן,
שנפלה בחלקו הזכות של עבודת יום הכיפורים, בה עליו
להיכנס אל קודש הקדשים וכל שאר סדר היום, היה יכול
להחשיב את הטבת הנרות כמעשה של מה בכך, לעומת
העבודות האחרות. ייחודה לנו התורה פסוק זה
להשמיענו, שלא שינה בין עבודה זו לעבודה חשובה
ביותר, והיו אצלו בדרגה שווה, שכן זו אף זו ניתנו
בציווי של הקב"ה. ספר "להתענג בתענוגים"

טעמו של המן

טַעְמוֹ פְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן (יא. ח)

בגמרא (יומא עה.) מובא מחלוקת בפירוש "לְשַׁד הַשָּׁמֶן":
רבי אבהו אמר אל תקרי לְשַׁד אלא שַׁד, מה שַׁד מתהפך
לכמה גוונים, אף המן מתהפך לכמה טעמים. י"א שַׁד
ממש, מה שַׁד ממש, כל זמן שהתינוק מממש בו וטועם
בו כמה טעמים, אף המן כל זמן שישראל אוכלים אותו
מוצאין בו כמה טעמים. צריך להבין כיון ששניהם
מגיעים לאותה מסקנה, שהמן היה משתנה לכמה
טעמים, מדוע י"א שַׁד וי"א שַׁד? יש לומר: דהנה יש
לשאול האם יכלו בני ישראל לטעום במן כמה טעמים
מעורבים יחד, או שמא לא היה באפשרותם לטעום רק
טעם אחד בלבד. בזה נחלקו שתי השיטות, השיטה
האומרת שַׁד ממש סוברת שיכלו לטעום במן כמה
טעמים בבת אחת, כעין החלב שהתינוק יונק מאימו,
שאם האם אכלה תבשיל שיש בו כמה טעמים כגון בשר
אורז ירקות ויין מעורבין יחד, וזה התבשיל נעשה חלב
בדדיה, התינוק יונק מכל התערובת ביחד, וכן כ"ג היה
במן היו יכולים לטעום מכל התערובת יחד. אולם
השיטה האומרת שַׁד, סוברת שלא יכלו לטעום רק טעם
אחד בלבד, בדומה לְשַׁד שאין יכול להתהפך רק לצורה
אחת או לאיש או לאשה, ואם נתאוה לתבשיל שיש בו
תערובת מתהפך לעיקר שבהם.

אוצרות התורה בשם "בניהו בן יהודע" (בעל הבן איש חי)

הלכה: פירות שביעית: פירעון חוב בפירות שביעית ובדמיהם

אסור לפרוע חוב בפירות שביעית או בדמי שביעית, כלומר החייב בכסף או דברים אחרים, לא יתן פירות שביעית ולא את דמיהם בפירעון החוב, יש שכתבו משום שהפירעון נחשב כסחורה, ויש שכתבו שזו הנאה מפירות שביעית שלא כדרך הנאתם. יש שסובר שאם החוב נוצר בגלל פירות שביעית שקנה ממנו מותר לפרוע בדמי שביעית ויש חולקים. עבר ופרע בדמי שביעית או שקנה בהם דברים שאינם מאכל או משקה, אם אפשר להחזיר את הדמים יחזיר הדמים, ואם לאו, קנסוהו חכמים שיקח פירות שאינם שביעית בשווי אותם הדמים ויאכל אותם בקדושת שביעית. כל עוד לא אכל מן הפירות הללו אסור לו להינות מכל תמורת דמי שביעית.

ספר "פירות

שביעית"

פתגם: געגועים, שפת הדממה בן לבבות רחוקים

ספר "שמחלה"

חקירה: קידוש

ברכת הגפן נפרדת מברכת הקידוש, והיא ברכת הנהנין, או שהיא חלק מהקידוש, ונחשבת גם היא לברכת המצות. (עיין בלומדות)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: כוחו במעיו

סיפרו על אדם פלוני, שהוא מסגף עצמו בכל מיני סיגופים ושרוי בצום משבת לשבת. הגיב על כך רב אחד, שהיה ידוע בהתנגדותו הנמרצת לסיגופים וצומות, ואמר בבת צחוק מצינו הגמרא, מסכת שבת: יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטים, לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלושה ימים, עכשיו שוו בנפשכם, עד היכן מגעת מדרגתו של ספגן זה, שאכילתו שוהה במעיו ששה ימים רצופים.

ספר "חזק וחלק" חלק ב' (דף קפו)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אליהו בן זהרה, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וים בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'וליט אסתר.

לכן מבקש גם הוא כמוהו, ואין מסתפק בשלו מחמת קנאת איש מרעהו. וזהו: "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה", אולם "והשבע" שיש לו "לעשיר" חבירו "איננו מניח לישון". והנה האספסוף היו מסתפקים במן, רק כיון שראו שיש לישראל אשר היה להם צאן ובקר ואכלו, לא הסתפקו גם הם. וזהו שנאמר: "וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקֶרְבוֹ", בשביל שהיו בקרבו בני ישראל שהיה להם צאן ובקר, על ידי זה "הִתְאַוּ תְּאֻנָּה" ואתי שפיר. ספר "עלים לתרופה"

אלדד ומידד באו בגילגול

וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחְנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתֵּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ... וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחְנֶה (יא. כו) מובא בגמרא (חגיגה ג.): על שני אילמים שהיו בני אחותו של רבי יוחנן בן גודגדא, שהיו נכנסים אל בית המדרש של רבי יהודה הנשיא, והיו מנענעים בראשם ומרחשים בשפתותיהם וביקש רבי יהודה הנשיא רחמים עליהם ונתרפאו והחלו לדבר כאחד האדם, ומצאו שהם יודעים הלכתא וספרא וספרי וכל הש"ס כולו. וכתב החיד"א, שהרמ"ע מפאנו קיבל ממחר"י סרוק זצ"ל שהאילמים הללו היו גילגול של אלדד ומידד, ורמז לזה מה שאמרו בגמרא: תרי אלמ"י והוא ראשי תיבות, אלדד מידד. רב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "משוש תבל"

איך הגיע משה רבינו לדרגתו העצומה בענווה וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִיו מְאֹד מִפְּלִ הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (יב. ג)

איך הגיע משה למדרגה זו? יש לבאר מדרך רמז, משה רבינו היה מכיר ומעריך מעלותיו של כל אדם מישראל ולו הפשוט והנחות ביותר, שהרי בכל אדם מישראל טמונות מעלות מיוחדות, אלא שצריך להיות טוב עין ולהשכיל להתבונן לרדת אל שורש נשמתו של כל אדם ולדלות ממנו את מעלותיו. ומשה רבינו עמל להתבונן במעלותיו של כל אדם שהכיר וכך הגיע למדרגתו העצומה בענווה. זהו שהעידה בו התורה: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִיו מְאֹד". איך? מכל האדם אשר על פני האדמה. היינו מתוך שהתבונן במדרגת כל האדם והתבטל בפני מעלה זו זכה לדרגתו העצומה.

ספר "לחתך עליון"

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רָפָא נָא לָהּ (יב. יג) מה הפירוש "לאמר": השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו. לשם מה היה צריך תשובה, והלא יכול היה לברר דבר זה על פי סימנו של רבי חנינא בן דוסא: אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל (ברכות לד.)? ברם רש"י אומר שלפיכך לא האריך משה בתפילה, שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפילה. ולגבי תפילה קצרה אינו יפה סימנו של רבי חנינא בן דוסא, שכן מספר מילים קצרות שגורות תמיד בפה, ולכן ביקש משה רבינו תשובה. ספר "מעניה של תורה"

